Anul 130 Sibiu, 15 iulie 1982 Nr. 27—28/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Dialog teologic între ortodocşi şi romano-catolici

Cu toate că anumite tendinţe de fărâmiţare a lumii creştine se mai manifestă încă, mai ales sub forma unora dintre numeroasele şi măruntele denominaţiuni neoprotestante care rămîn centrifuge, eforturile contemporane ale Bisericilor creştine se dirijează în scopul refacerii unităţii celei dintru început. Consiliul ecumenic al Bisericilor se dovedeşte, cu deosebire în ultima vreme, un teren propice pentru dialogul global dintre Bisericile membre, iar dialogurile bilaterale s-au angajat între aproape toate marile Biserici: Ortodocşii cu anglicanii, cu vechii catolici, cu ortodocşii orientali, cu evanghelicii; romano-catolicii cu anglicanii şi cu vechii orientali etc. În 1980 s-a iniţiat şi un dialog teologic între Biserica Ortodoxă şi Biserica romano-catolică, prima sesiune deschizîndu-se la 29 mai, în insula Patmos, în vechea mănăstire a Sfîntului Ioan, continuînd apoi în insula Rodos, a cărei Biserică a fost întemeiată de Sfîntul Pavel.

Comisia mixtă de dialog, compusă din 60 de membri, episcopi, preoţi şi teologi — cîte 30 de fiecare parte — a ales ca preşedinţi, din partea ortodoxă pe Î. P. S. Arhiepiscop Stelianos Harkianakis al Australiei (Patriarhia Ecumenică) şi din partea romano-catolică pe E. S. Cardinalul Jan Willebrands, Arhiepiscop de Utrecht, primat al Olandei şi Preşedinte al Secretariatului pentru unitate de la Vatican. La Rodos s-au fixat şi temele ce vor fi abordate în prima parte a dialogului şi au fost alcătuite trei sub-comisii de lucru şi un comitet de coordonare, dintre cei 60, la paritate. Tema dată celor trei sub-comisii a fost: *„Taina Bisericii şi a Euharistiei în lumina tainei Sfintei Treimi"*. În cursul anului 1981 cele trei subcomisii s-au întrunit la Mănăstirea Chevetogne în Belgia, la Belgrad şi la Roma şi au alcătuit referate separate. Ele au fost evaluate şi sintetizate într-un nou referat de către Comitetul de coordonare care s-a întrunit la Veneţia, în Italia, în mai 1981.

Acest referat a fost supus discuţiei în cea de a doua sesiune a Comisiei Mixte de dialog care s-a întrunit în plenul ei, la München, între 30 iunie—6 iulie 1982, la iniţiativa Arhiepiscopiei de München şi Freising, în Schloss Fürstenried, centru de conferinţe al Arhiepiscopiei. Au fost prezenţi, în afara celor doi co-preşedinţi, din partea ortodoxă: Prof. Jean Ziziulas (Patr. Ecumenică), Î. P. S. Partenie de Cartagina şi prof. S. Papadopoulos (Patr. Alexandriei), Î. P. S. Chiril de Vîborg şi prof. L. Voronof (U.R.S.S.), P. S. Sava de Sumadija şi prof. S. Goşevici (Serbia), Î. P. S. Antonie Plămădeală al Ardealului şi pr. prof. D. Stăniloae (România), P. S. Ioan de Dragoviţa şi pr. prof. N. Sivarov (Bulgaria) şi alţi delegaţi din Cipru, Grecia, Polonia, Gruzia, Cehoslovacia şi Finlanda. Au lipsit delegaţii Patriarhiei Antiohiei, din cauza războiului din acea parte a lumii.

Din partea romano-catolică, au fost prezenţi, printre alţii, E. S. Cardinalul Williams Baum, prefectul Congregaţiei pentru Educaţie, Vatican, E. S. Cardinalul Joseph Ratzinger, prefectul Congregaţiei pentru doctrina credinţei, Vatican; E. S. Cardinalul Roger Etchegaray, Arhiepiscopul Marsiliei, Franţa; Mgr. Mario Brini, Arhiepiscop de Algira, Secretarul Congregaţiei pentru Bisericile Orientale; Mgr. Mariano Magrassi, Arhiepiscop de Bari; Mgr. Alfred Pichler, Arhiepiscop de Banjaluka, Iugoslavia; Mgr. Ramon Torella, Vice-preşedinte al Secretariatului pentru unitate, Vatican; Mgr. Jakab Antal, episcop de Alba Iulia, România; Mgr. Wiroslaw Marusyn, episcop de Cadi, Italia; Mgr. Alfons Nossol, episcop de Opole, Polonia; Dom. Emanuel Lanne, Chevetogne, Belgia, prof. Hermann Vogt, Tübingen, R.F.G.; prof. Louis Bonyer, Franţa; prof. Jean Tillard, Canada; prof. Vittorio Peri, Bibliotecarul Vaticanului; Rev. Pierre Duprey de la Secretariatul pentru Unitate, Vatican şi alţii.

După întruniri separate ale ortodocşilor şi romano-catolicilor, s-a format o comisie restrînsă, alcătuită din trei plus trei ambele confesiuni, care a revizuit documentul alcătuit la Veneţia de către Comitetul de coordonare. În această comisie un rol important a avut pr. prof. D. Stăniloae, Comisia reuşind să formuleze teze acceptabile ambelor părţi. Acest nou document a fost prezentat Comisiei mixte în plenul ei

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Vizita Prea Fericitului Patriarh Diodor al Ierusalimului

Între 15—26 iunie 1982, la invitaţia Prea Fericitului Patriarh Iustin, Biserica Ortodoxă Română a primit vizita Prea Fericitului Patriarh *Diodor* al Ierusalimului şi al întregii Palestine.

Delegaţia care a însoţit pe Întîistătătorul Patriarhiei Ierusalimului a fost alcătuită din: Î. P. S. Mitropolit *Vasile* al Cezareei, Î. P. S. Arhiepiscop *Iacob* al Neocezareei, Î. P. S. Arhiepiscop *Arcadie* al Ascalonului, P. Cuv. arhim. *Timotei Margaritis*, secretarul Sfîntului Sinod, P. Cuv. arhim. *Aristarh Peristeris*, directorul Seminarului, P. C. arhid. *Filotei Vardakis* şi P. C. diac. *Damian Constantinou*.

La aeroportul Otopeni, înalţii oaspeţi au fost întîmpinaţi de Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoţit de un grup de ierarhi membri ai Sfîntului Sinod şi de consilieri ai Administraţiei Patriarhale şi ai Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Primirea oficială a delegaţiei a avut loc în ziua de 16 iunie, în catedrala patriarhală din Bucureşti.

Oaspeţii au fost primiţi apoi la Palatul patriarhal, unde au avut loc convorbiri şi schimburi de păreri cu privire la diferite probleme bisericeşti de interes comun.

După-amiază, Prea Fericitul Patriarh Diodor şi membrii delegaţiei au luat un prim contact cu monahismul românesc, vizitînd Mănăstirea Cernica, de lîngă Bucureşti. În ziua următoare, s-au vizitat Institutul Teologic şi Seminarul Teologic din Bucureşti, Tipografia Institutului Biblic, mănăstirile Căldăruşani şi Ţigăneşti.

Vineri, 18 iunie, însoţiţi de Prea Fericitul Patriarh Iustin şi de alţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh Diodor şi membrii delegaţiei Patriarhiei Ierusalimului au făcut o călătorie la Curtea de Argeş, unde au vizitat vestita ctitorie a lui Neagoe Basarab.

Un moment deosebit de important din programul vizitei l-a constituit slujba arhierească ce a avut loc Duminică, 20 iunie, în catedrala „Sfîntul Spiridon" din Bucureşti. Împreună cu Întîistătătorul şi membrii delegaţiei Patriarhiei Ierusalimului, au slujit Prea Fericitul Patriarh Iustin şi înalţii mitropoliţi ai Bisericii Ortodoxe Române, înconjuraţi de preoţi şi diaconi. Au asistat toţi ceilalţi membri ai Sfîntului Sinod, conducătorii şi reprezentanţii cultelor din Bucureşti, consilierii Administraţiei Patriarhale şi ai Arhiepiscopiei Bucureştilor,

Pr. *Dumitru Soare*
Consilier patriarhal

(Continuare în pag. a 2-a)

Continuitate geto-dacică, geto-daco-romană şi românească pe Mureşul Inferior şi Crişul Alb (sec. II-IX e. n.)

Este binecunoscut faptul că părţile arădene, situate la nord de Mureş, n-au intrat în componenţa provinciei Dacia romană, ci au continuat să fie locuite de dacii liberi, romanii stabilindu-se în punctele fortificate de la sud de marele rîu.

Înaintarea frontierelor Romei pînă la Mureş, controlul şi supravegherea strictă a zonei de la nord de acesta, explică urmele unităţilor romane aparţinînd legiunilor a XIII-a Gemina, a V-a Macedonica sau a IV-a Flavia Felix, găsite la Aradul-Nou, Bulci şi, mai recent, la Mănăstirea Hodoş-Bodrog. Aceste urme constau din cărămizi romane şi ştampilate cu insemnele legiunilor (la Aradul Nou — Legiunea a IV-a Flavia Felix, la Bulci — Legiunea a V-a Macedonica şi a XIII-a Gemina), obiecte de cult romane, cărămizi romane neştampilate folosite la construcţia unor posturi militare (Bulci şi Hodoş-Bodrog), pietre funerare (Arad-Vladimirescu), ceramică fină „terra sigilatta" (Felnac), precum şi ceramica de factură romană descoperită în unele puncte de pe meleagurile arădene.

Dacii liberi din zona situată la nord de marele rîu, îşi continuă existenţa în formele tradiţionale cunoscute, fiind atestaţi în legătură cu desele lor acţiuni războinice împotriva teritoriului ocupat de romani. Existenţa dacilor liberi din Cîmpia Aradului poate fi urmărită, pe baza descoperirilor arheologice, în întreaga perioadă a sec. II—IV e. n.

Prezenţa lor poate fi urmărită prin descoperirile făcute la Sîntana, Cicir, Covăsînţ, Moroda, Arad-Ceala, Şeitin, Pîncota, Horia ş. m. a. Semnificative sînt informaţiile literare şi epigrafe din sec. II—III e. n., care-i amintesc pe dacii liberi în acţiunile lor împotriva teritoriului ocupat, favorizaţi de răscoalele populaţiei dacice supuse stăpînirii romane.

Aceste urme, constînd din ceramică roşie romană, fragmente din „terra sigilata", mărgele de sticlă de tip roman, fibule, opaiţe etc. au fost descoperite la Sîntana, Arad-Ceala, Arad-Vladimirescu, Moroda, Pîncota, Şiria, Cherechiu, Vînători etc. Toate acestea dovedesc contactele existente între dacii liberi, de la nord de Mureş şi populaţia daco-romană din sudul rîului.

După anul 275 e. n., cînd armata şi administraţia imperială vor fi retrase din Dacia, moment în care se reface unitatea lumii dacice, se va realiza întrepătrunderea liberă între populaţia romanizată şi dacii din teritoriile nesupuse Romei imperiale. Acest proces se va desăvîrşi în secolele următoare (IV—VI e. n.), cînd pe baza romanităţii nord-dunărene se vor asigura premisele formării şi afirmării pe seama istoriei neamului românesc, care va asimila elemente ale populaţiei în migraţie, cu care va convieţui un timp mai îndelungat.

Rezultatele cercetărilor arheologice infirmă teoria cu privire la evacuarea totală a Daciei, deoarece argumentele arheologice atestă numai în Transilvania — mai ales cu caracter rural — datînd din sec. III—VI e. n., aşezări şi morminte în care cultura materială continuă tradiţia dacică şi, mai ales, pe cea romană.

Toponimele vechi, păstrate în secolele V—VI e. n., după cum rezultă din relatările lui Priscus din Panion şi Iordanes, atestă şi ele continuitatea populaţiei autohtone. Aceştia, referindu-se la hidronime, amintesc în vestul Daciei: Tigas (Tisa), Marisia (Mureş), Miliare, Gilpil şi Grisia (cele trei Crişuri), denumiri care nu s-au putut transmite decît pe baza tradiţiei dacice, daco-romane, româneşti.

Reinstaurarea autorităţii romane asupra unor teritorii întinse de la nordul Dunării (de pildă, pe vremea împăratului Constantin cel Mare se ştie că Banatul pînă la Mureş a fost reintegrat imperiului roman de răsărit), are nu numai un aspect militar, ci şi unul social-economic şi chiar spiritual (creştinismul), fapt ce contribuie la întărirea romanităţii nord-danubiene.

Numeroasele vestigii arheologice, scoase la lumină în zona arădeană, chiar pe vatra oraşului, aparţinînd sec. IV—VI e. n., reliefează cu claritate continuitatea daco-romană şi contribuţia acesteia la etnogeneza poporului român în aceste secole. Dintre descoperirile arheologice din perioada sec. IV—VI menţionăm pe cele de pe vatra municipiului Arad (Arad-Grădişte, Arad-Gai, Întreprinderea „Teba" etc.), cît şi cele din zona arădeană: Arad-Ceala, Horia, Cavăsinţ, Şiria etc.

Alături de materialele ceramice, trebuie să reliefăm şi larga circulaţie în zona arădeană, ca de altfel în tot spaţiul carpato-danubiano-pontic a monedelor romano-bizantine (cele emise de Constantin cel Mare, Valentinian I şi al II-lea, Justin al II-lea sau Justinian) fapt ce relevă, o dată mai mult, prezenţa daco-romanilor în condiţiile valurilor migraţiunii, precum şi continui-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. *Ioan Mircea Bogdan*

Dialog teologic între ortodocşi şi romano-catolici

(Continuare din pag. 1)

şi a fost discutat cuvînt cu cuvînt.

Au avut loc confruntări teologice de mare însemnătate şi s-au făcut încercări de a reajusta textul în conformitate cu particularităţile fiecărei părţi, ceea ce, dat fiind că cele două confesiuni erau la prima confruntare de acest fel, a fost şi firesc şi justificat. Intenţia cu care s-a pornit a fost totuşi aceea de a se ajunge la un text care să poată fi semnat, fără rezerve, de ambele părţi în dialog. Romano-catolicii, ca să evite dezacordul, au încercat să elimine părţile evident ireconciliabile fapt care nu numai că ar fi sărăcit textul, dar l-ar fi făcut completamente irelevant pentru dialog. Unii ortodocşi au vorbit de redactarea de texte paralele, ceea ce ar fi însemnat în fond acelaşi lucru ca şi eliminările propuse de romano-catolici.

Mitropolitul reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, Antonie al Ardealului, a insistat pentru un text care să fie pe de o parte substanţial, pe de alta acceptat de ambele părţi, şi pentru formule care să marcheze un cît de mic pas înainte, formule noi care să reconcilieze ambele teologii şi care să dea speranţă acestui dialog care se află la începutul lui, şi aceasta să se facă nu numai în probleme mărunte, secundare, ci chiar în problemele mari care despart cele două Biserici. În fond întrunirea Comisiei Mixte a avut în vedere unele posibile formule noi, cînd s-a decis întîlnirea. Ori, nu se poate să doreşti să schimbi ceva şi totuşi să vrei ca totul să rămînă ca mai înainte!

Intenţia delegatului Bisericii Ortodoxe Române în Comisia Mixtă de dialog a reorientat modul de lucrare al Comisiei şi s-a purces mai cu îndrăzneală la căutarea unor formule de reconciliere. Dialogul acesta s-a purtat mai ales între reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române şi Prefectul Congregaţiei pentru doctrina credinţei, Cardinalul Joseph Ratzinger. Cu concursul şi al altora, s-au formulat apoi teze care au căpătat acordul tuturor, ortodocşii şi romano-catolici, în problema Filioque, în problema epiclesei şi Sfînta Liturghie, în problema locului şi rolului episcopului în Biserică şi raportul lui cu obştea credincioşilor şi cu ceilalţi episcopi (sinodalitatea) şi în problema Bisericii locale şi relaţia ei cu Biserica universală.

Trebuie să remarcăm că toate aceste probleme sînt de importanţă capitală în cele două teologii în dialog şi, aşa cum au fost formulate tezele comune, sînt speranţe că ele vor lumina şi problemele mai grele, care constituie diferenţele capitale dintre cele două Biserici atunci cînd şi acestea vor ajunge pe ordinea de zi. De altfel paşii făcuţi sînt, deocamdată, paşi de perspectivă. Vom scrie mai pe larg despre formulele acceptate, în legătură cu cele de mai sus în revista noastră mitropolitană.

Sentimentul general al participanţilor a fost că s-au obţinut rezultate frumoase, chiar dacă încă timide şi pline de precauţiuni din ambele părţi. Delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române i s-a recunoscut contribuţia deosebită la acest succes de început.

Înaintea Comisiei Mixte de dialog, precum se ştie, mai sînt încă foarte multe obstacole, dar *scris este* ca în cele din urmă *„să fim toţi una"*. E profeţie, îndatorire, mandat de la Mîntuitorul Hristos şi asigurare că se va putea ajunge la unitate. Cum şi cînd, e greu de spus de pe acum!

Participanţii au săvîrşit, fiecare în bisericile lor, Liturghii solemne. Au asistat reciproc la slujbe, bine înţeles fără intercomuniune, pentru care mai ales ortodocşii cer mai întîi o credinţă comună întru totul şi în toate. La sfîrşit s-a vizitat mănăstirea benedictină Ettal şi cunoscuta localitate Oberammergan unde tot satul, din zece în zece ani, timp de mai multe luni în anul respectiv, închipuie viaţa Mîntuitorului într-un teatru în aer liber, transformaţi toţi în actori, acesta fiind un vot ce şi l-au luat după o ciumă care i-a decimat acum două sute de ani.

Tema pentru a treia sesiune a Comisiei Mixte, în 1984, va fi: *„Credinţă, Taine şi Unitate"*. În 1983 se vor întruni cele trei subcomisii de lucru, iar în 1984 mai întîi Comitetul de coordonare şi apoi Comisia Mixtă în plenul ei. Nu s-au fixat încă locurile de întîlnire.

În cadrul uneia din şedinţele de la München, şeful delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române a dat citire, din însărcinarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a unei *Declaraţii* care precizează odată în plus, poziţia Bisericii noastre faţă de unele încercări de imixtiune ale Vaticanului în treburile noastre interne bisericeşti. O atemosferă propice dialogului teologic, s-a spus, presupune atitudini de respect reciproc, de colaborare, de dragoste şi de pace şi nu de amestec menit să creeze tensiuni şi neîncredere. De altfel delegaţia Bisericii Ortodoxe Române a făcut o dovadă elocventă a dorinţei Bisericii noastre de a coopera la reuşita dialogului teologic dintre cele două Biserici surori, *direct*, fără intermediari care în decursul istoriei au contribuit nu la unitatea bisericească, ci la dezbinare, la ură şi la lupte fratricide. Dialogul direct dintre Ortodoxie şi Romano-catolicism odată ajuns la rezultatele dorite de ambele părţi, angajate în el pe picior de egalitate, va descoperi odată în plus cît de nefolositoare şi neavenite au fost formele bisericeşti hibride, apărute în istorie între Ortodoxie şi Romano-catolicism, forme motivate nu atît de intenţii şi convingeri religioase, cît de interese de hegemonie politică ale unor imperii, cum a fost cel habsburgic care a creat uniatismul, şi pe care istoria le-a sancţionat la vreme cu dispariţia.

La Coresi, acasă . . .

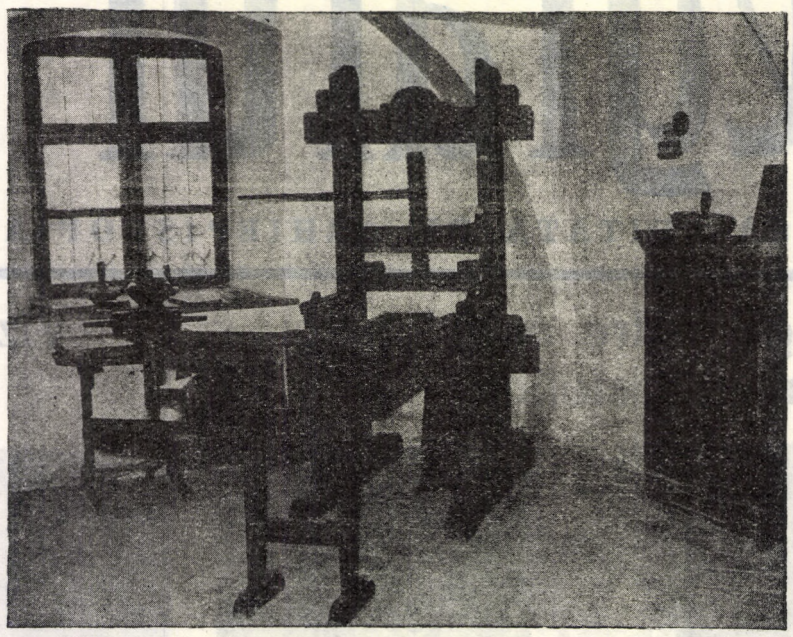

Am sărbătorit în acest an pe unul din părinţii noştri, plecat în lumea veşniciei, dar rămas în inimile noastre şi după patru secole. Il sărbătorim pe diaconul Coresi care şi-a durat vatră de muncă şi viaţă spirituală la umbra bătrînei ctitorii voievodale din Şcheii Braşovului, la poale de munte cu miresmă de brad.

Dintre tipăriturile sale apărute în răstimpul unui sfert de veac, fiecare reprezentînd o nouă treaptă de zidire şi un pas înainte spre biruinţă, ultima tipăritură, oarecum prislea făpturilor sale, a împlinit 400 de ani. „Cartea de învăţătură" sau Cazania a doua, pîinea sufletească pentru toată suflarea românească.

În acest vechi şi frămîntat oraş, cu destule tradiţii de cultură, a dus la îndeplinire, ca un catalizator de energii, munca predecesorilor săi, preoţi şi dascăli cărturari de la biserica Sf. Nicolae şi a atîtor anonimi truditori şi traducători, pentru că şi aici dorul pentru turnarea slovei în limba vorbită de popor mocnea ca jarul sub spuză. Foamea obştească după întruparea scrisului românesc îşi află „plinirea vremii" tocmai în epicentrul gliei străbune. Obştea din Şcheii Braşovului, unde împrejurările se dovedesc prielnice, dar nu lipsite de încercări şi ispite, îl poftește pe diaconul Coresi din oraşul Turnului Chindiei, despre care aflase că-i meşter dăruit cu har în cele ale scrisului, ca şi meşterul Manole de la Curtea de Argeş în cele ale construirii lăcaşurilor . . .

Şi venise pe „drumul domnesc", drum bătut de paşii istoriei, nu în caleaşca sclipitoare a solilor sau în carele cu povară ale negustorilor, ci cu desaga pe şaua calului, plină de boabele literelor pentru teascul limbii româneşti.

Am putea afirma fără ezitare: dacă Negru Vodă, răsărit în Ţara Făgăraşului şi trecut dincolo de Carpaţi, întruchipează simbolul năzuinţei de libertate şi neatîrnare a Ţării Româneşti, diaconul Coresi reprezintă pe omul cărturar chemat să-şi aducă contribuţia capacităţii sale la eliberarea de cătuşele unor opreliştі şi avîntul spre cuceriri culturale în ograda părintească.

Ne aflăm la un popas festiv şi fiinţa noastră vibrează la tulburătoarele împliniri ale istoriei, pentru că „istoria este prezentă şi trăieşte în inima fiecăruia dintre noi, ca o moştenire cu care te naşti, purtînd-o în sînge pentru totdeauna" (Nic. Docsănescu: *Valea voievozilor*, pag. 75).

În freamătul de explozie culturală ce are loc în ţara noastră asistăm de un sfert de veac la un adevărat „pelerinaj" al întregului popor, care vine să privească la faţa locului fructele minţii şi ale inimii diaconului Coresi şi a colaboratorilor săi.

Pîlcuri-pîlcuri aleargă cu setea în suflet să se întîlnească cu pionierii culturii naţionale de acum patru secole. Oamenii vin la vatra coresiană să se documenteze şi mai profund. Ochii le sclipesc de bucurie văzînd operele marelui cărturar.

Nu odată am fost prezent la unele lecţii în preajma tipăriturilor părintelui scrisului românesc. Profesori veniţi cu şcolarii lor sau directorul muzeului nostru vorbeau cu însufleţire simţindu-l pe Coresi în apropiere. Erau adevărate lecţii, lecţii trăite care fără doar şi poate vor rodi îmbelşugat. În asemenea condiţii sectorul coresian al muzeului nostru îndeplineşte o misiune educativă şi patriotică la o cotă înaltă. Vatra lui Coresi din Şcheii Braşovului a devenit o şcoală, şcoala din casa părintească, unde limba poporului din care ne tragem face parte din noi, din fiinţa noastră. O „clipă" de popas pe prispa ei este reconfortantă pentru că aici tineri sau cei cu tîmpla brumată ne simţim acasă. Ştim cu toţii, ştie toată lumea, că aici, pe plaiurile strămoşului Burebista venind bădia Traian, s-a plămădit osmoza daco-romană, care sîntem noi.

Aici, după îndelungate nopţi de pătimire, sub teascurile diaconului Coresi au răsărit boabele de lumină ale scrisului românesc, care asemenea unor ape subterane erupte parcă din stîncile Carpaţilor au fertilizat viaţa spirituală a poporului român pînă-n zilele noastre.

Lîngă tipăriturile coresiene, existente în muzeul bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului, ne simţim acasă, pentru că prin ele citim şi auzim limba străbunilor, limba în care vorbim, în care cîntăm şi ne rugăm, limba gintei latine.

Pr. *Iuliu Al. Işa*
biserica Sf. Nicolae — Braşov

Vizita Prea Fericitului Patriarh Diodor al Ierusalimului

(Continuare din pag. 1)

profesori de la Institutul Teologic şi Seminarul Teologic, numeroşi clerici şi credincioşi. De remarcat că acest moment sărbătoresc a coincis în mod fericit cu un alt eveniment important: aniversarea a 5 ani de la întronizarea Prea Fericitului Patriarh Iustin ca Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române.

În ziua de 21 iunie, Prea Fericitul Patriarh Diodor şi însoţitorii au fost primiţi la Departamentul Cultelor, de către D-l Preşedinte Ion Roşianu. Au fost de faţă Prea Fericitul Patriarh Iustin, împreună cu unii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. În discuţiile care au avut loc în această împrejurare, s-au evidenţiat bunele relaţii dintre cultele religioase din România, precum şi cele dintre culte şi statul român, ca şi contribuţia cultelor, în ambianţa libertăţii religioase, la promovarea vieţii noi a poporului român şi a păcii în lume. Prea Fericitul Patriarh Diodor a exprimat D-lui Preşedinte Ion Roşianu sentimentele sale de aleasă preţuire şi a apreciat pozitiv situaţia vieţii religioase din România.

În continuare, însoţiţi de Prea Fericitul Patriarh Iustin şi un grup de ierarhi şi clerici ai Bisericii Ortodoxe Române, înalţii oaspeţi au făcut o excursie de cîteva zile în Moldova.

Plecînd din Suceava, în drum spre mănăstirile din zona Neamţului, oaspeţii s-au oprit în localitatea Boroaia, lîngă Fălticeni, unde au vizitat frumoasa biserică parohială.

La Mănăstirea Agapia, apoi la Văratec, Întîistătătorul Patriarhiei Ierusalimului şi însoţitorii au apreciat evlavia şi viaţa de rugăciune şi muncă a călugăriţelor.

Un popas la Seminarul teologic de lîngă Mănăstirea Neamţ a prilejuit vizitatorilor o plăcută şi foarte instructivă întîlnire cu profesorii şi elevii acestei şcoli teologice.

La Mănăstirea Neamţ, obştea călugărilor şi mulţimea de credincioşi au întîmpinat după cuvenita rînduială pe înalţii vizitatori.

În ziua următoare, îndreptîndu-se spre ţinuturile bucovinene, oaspeţii au vizitat în oraşul Gura Humorului, biserica restaurată cu grija şi sub îndrumarea Prea Fericitului Patriarh Iustin.

S-au vizitat, în continuare, Mănăstirea Humor şi Mănăstirea Voroneţ, capodopere artistice de înaltă valoare ale geniului creator românesc, apoi mănăstirile Moldoviţa şi Suceviţa, pe care Prea Fericitul Patriarh Diodor, entuziasmat de frumuseţea lor, le-a caracterizat drept „comori de neestimat ale Ortodoxiei".

În egală măsură, oaspeţii au putut admira valoarea artei populare româneşti laice, vizitînd, în trecere, atelierele de ceramică, de covoare şi de produse de artizanat ale Cooperativei de artizanat şi artă populară din satul Marginea, de lîngă oraşul Rădăuţi.

În trecere prin Rădăuţi, vizitatorii au poposit la catedrala oraşului, restaurată şi sfinţită cu două decenii în urmă de Prea Fericitul Patriarh Iustin, apoi la biserica Bogdana, cea mai veche biserică din Moldova. În continuare, s-a vizitat Mănăstirea Dragomirna.

Joi, 24 iunie, la praznicul Naşterii Sfîntului Ioan Botezătorul înalţii oaspeţi au participat la festivitatea hramului Mănăstirii „Sfîntul Ioan cel Nou" din Suceava, făcîndu-se părtaşi unor momente de neuitat. Sfînta Liturghie a fost săvîrşită de un impresionant sobor de 13 ierarhi, în frunte cu cei doi patriarhi, la care s-a adăugat un al 14-lea ierarh, în persoana noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor, P. S. Pimen Suceveanul, hirotonit arhiereu în timpul slujbei.

La actul hirotoniei P. S. Pimen Suceveanul, ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor, a fost de faţă şi D-l Ion Popescu, director în Departamentul Cultelor, reprezentînd pe D-l Ion Roşianu, preşedintele Departamentului Cultelor. Domnia Sa a felicitat călduros pe noul ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, urîndu-i succese în activitate şi exprimînd convingerea că numirea P. S. Sale în această funcţie de înaltă răspundere va aduce contribuţii de seamă la buna desfăşurare a activităţii eparhiale, precum şi la călăuzirea credincioşilor în spiritul dragostei de ţară şi promovare a păcii în lume.

În seara aceleiaşi zile, înalţii vizitatori au ajuns la Iaşi. Aici au fost întîmpinaţi în catedrala mitropolitană de reprezentanţii centrului eparhial, împreună cu un mare număr de preoţi şi credincioşi. Î. P. S. Mitropolit Teoctist a salutat pe oaspeţi, în calitate de gazdă, exprimînd bucuria de a primi vizita celor doi Întîistătători de Biserici. Răspunzînd, Prea Fericitul Patriarh Diodor şi-a mărturisit emoţia de a păşi în acest oraş istoric prin care au trecut cu secole în urmă mulţi patriarhi ai Ierusalimului. La rîndul său, Prea Fericitul Patriarh Iustin a împărtăşit credincioşilor arhiereasca binecuvîntare, exprimîndu-şi bucuria reîntîlnirii cu fiii sufleteşti pe care i-a arhipăstorit vreme de două decenii şi povăţuindu-i să rămînă statornici în dreapta învăţătură creştină, în iubirea de ţară şi în hotărîrea de a apăra pacea pe pămînt.

Ziua de 25 iunie a fost dedicată vizitării unor monumente bisericeşti şi culturale din Iaşi.

Seara, cei doi Întîistătători de Biserici şi însoţitorii s-au întors la Bucureşti.

Prea Fericitul Patriarh Diodor a adresat Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române invitaţia de a vizita Patriarhia Ierusalimului. Invitaţia a fost acceptată cu bucurie frăţească.

Înainte de plecare, Prea Fericitul Patriarh Diodor a trimis o telegramă omagială Domnului Nicolae Ceauşescu, Preşedintele Republicii Socialiste România, în care şi-a exprimat sentimentele sale de aleasă bucurie pentru realităţile vieţii religioase din România, precum şi pentru contribuţia de înaltă valoare pe care conducătorul ţării noastre o aduce, în mod consecvent, la marea cauză a apărării păcii în lume.

Sîmbătă, 26 iunie, Prea Fericitul Patriarh Diodor şi ceilalţi membri ai delegaţiei Patriarhiei Ierusalimului şi-au luat un călduros rămas bun de la Prea Fericitul Patriarh Iustin, ierarhii şi clericii însoţitori şi s-au îndreptat, pe calea aerului, spre Belgrad, spre a vizita Biserica Ortodoxă a Serbiei.

Vizita Prea Fericitului Patriarh Diodor în ţara noastră a constituit o nouă verigă în lanţul de aur al legăturilor frăţeşti tradiţionale dintre Patriarhia Ierusalimului şi Patriarhia Română.

Un mesaj apostolic de mare actualitate:

Fiilor, iubiţi-vă unul pe altul!

(Sf. APOSTOL ŞI EVANGHELIST IOAN)

După cum ni-l prezintă şi iconografia noastră bisericească, se poate că Sf. Ioan era cel mai tînăr dintre cei 12 Apostoli ai Mîntuitorului Iisus Hristos. Poate că acesta a fost unul dintre motivele pentru care Iisus-Domnul nostru avea, ca om, un plus de simţăminte faţă de acest Apostol. Aşa se face că în Evanghelia sa îşi zice adesea şi „ucenicul pe care îl iubea Iisus" (Ioan 21, 20).

Potrivit informaţiei pe care o găsim în Epistola către Galateni (2, 9), în jurul anului 51 d. Hr., cînd are loc Sinodul apostolic, Sf. Apostol Ioan se găsea la Ierusalim, socotit fiind unul dintre stîlpii Bisericii din acei zori ai Creştinismului.

Se ştie însă, recente săpături arheologice au confirmat acest lucru, că o bună parte din viaţa sa Sf. Ap. Ioan şi-a petrecut-o în Asia Mică, în marea şi înfloritoarea cetate a Efesului, unde se stabileşte probabil în timpul războiului iudaic din 67—70 d. Hr. sau după dărîmarea Ierusalimului (70 d. Hr.).

Fericitul Ieronim, care a scris o întreagă carte despre oamenii iluştri (De viris illustribus) ai primelor veacuri creştine, ne spune despre Sf. Ap. şi Evanghelist Ioan că ajuns la adînci bătrîneţe — cînd, alături de atîtea nevoinţe şi suferinţe, cei aproximativ 100 de ani pe care îi avea apăsau greu pe umerii săi — avea o singură predică pe care o adresa celor din jur cu fiece ocazie şi anume: *„Copiii mei, iubiţi-vă unul pe altul!"* Întrebat pentru ce se rezumă numai la aceste cuvinte, Sf. Apostol Ioan răspundea: „Pentru că aceasta este porunca Domnului şi *păzindu-o pe ea vă este de ajuns*".

Prin predica bătrîneţilor sale, Sf. Ap. Ioan nu ne spune desigur ceva nou. Spre deosebire de ceilalţi evanghelişti, Sf. Ioan însă are marele merit că a consemnat în Evanghelia sa mai mult şi mai apăsat decît ceilalţi faptul că Dumnezeu nu este numai atotputernic, atotprezent, atotştiutor etc., ci şi că El este lumină şi mai ales că El este şi dragoste. Rezultă de asemenea din scrierile sale că a susţinut cu consecvenţă, a demonstrat şi a trăit desigur pînă la adînci bătrîneţe consecinţele practice, implicaţiile, de o uriaşă şi permanentă actualitate pentru viaţa omenească în general şi creştinească în special, a adevărului că Dumnezeu este şi dragoste. „Dumnezeu este dragoste — ne încredinţează Sf. Ioan, Apostolul şi Evanghelistul — şi cel ce petrece în dragoste în Dumnezeu petrece şi Dumnezeu într-însul" (I Ioan 4, 10), credinţa luminată şi lucrătoare prin dragoste fiind deci culoarul sigur de a ne ridica spre Dumnezeu, a intra în comuniune şi a petrece cu El, scopul suprem al oricărui creştin adevărat.

Prin Sf. Ioan mai ales ştim că la baza zidirii a tot ce se vede şi nu se vede stă dragostea, această bucurie de a face altora bucurie, că ea a adus din nefiinţă la fiinţă întreaga existenţă şi că tot din dragoste am fost recreaţi sau restauraţi prin Iisus Hristos-Domnul nostru, căci „aşa de mult a iubit Dumnezeu lumea încît pe Fiul său cel Unul născut l-a dat... ca să se mîntuiască lumea prin el" (Ioan 3, 14—17).

El, Sf. Ioan — Apostolul, a încrestat porunca de căpătîi a Mîntuitorului Iisus Hristos în cuvintele: „Porunca mea aceasta este ca să vă iubiţi unul pe altul, precum şi eu v-am iubit pe voi" (Ioan 15, 12) şi „mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu o are ca cineva să-şi pună sufletul (viaţa) pentru prietenii săi" (Ioan 15, 13).

Sf. Ioan — Evanghelistul ne arată şi reversul acestei uriaşe forţe spirituale, care este dragostea, atunci cînd, asemenea copiilor faţă de părinţi, ne arată că sîntem îndatoraţi să răspundem dumnezeieştii iubiri, în cuvintele: „Noi îl iubim pe El (pe Dumnezeu), pentru că El ne-a iubit mai întîi pe noi" (I Ioan 4, 19). El, Sf. Ioan, ne arată şi modul în care putem întoarce lui Dumnezeu dragostea noastră şi anume prin semenii noştri, prin fraţii noştri, oamenii, indiferent cine ar fi ei, reproducînd aici chiar cuvintele Mîntuitorului: „Cel ce iubeşte pe Dumnezeu să iubească şi pe fratele său" (I Ioan 4, 21), ceea ce Apostolul dragostei concretizează astfel: „De va spune cineva: iubesc pe Dumnezeu iar pe fratele său îl urăşte este mincinos, pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său pe care-l vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?" (I Ioan 4, 20).

Tot Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan ne atenţionează că dragostea noastră către semeni nu trebuie să fie teoretică, formală, de pe buze, ci efectivă, reală, manifestată în fapte de ajutorare, în fapte de zidire, căci zice: „Fiii mei, să nu iubim numai cu cuvîntul sau cu limba, ci cu fapta şi cu adevărul" (I Ioan 3, 18), ceea ce de asemenea exemplifică: „Cel ce are bunurile acestei lumi şi vede pe fratele său avînd trebuinţă şi îşi închide inima faţă de el, cum rămîne în acela dragostea lui Dumnezeu?" (I Ioan 3, 17).

Dragostea, aşa cum o înţelege şi propovăduieşte Biserica noastră, este într-adevăr o forţă uriaşă de creştere a vieţii, a păcii între oameni şi popoare, o putere de neînlocuit pentru zidirea binelui, sub toate formele sale, în lume. Ea, după spusa unui Sf. Părinte, „face pe cele grele şi anevoioase uşoare; virtutea ne-o arată totdeauna uşoară, iar răutatea amară, hidoasă şi respingătoare. A împărţi — continuă acest Sf. Părinte — din avutul tău pare un lucru anevoios, pe cînd dragostea face plăcut acest lucru; a răpi bunurile altora pare un lucru plăcut, pe cînd dragostea nu ne permite să simţim aşa ceva, ci, dimpotrivă, ne face să fugim de acest păcat; a grăi de rău pe alţii se pare un lucru plăcut unora, pe cînd dragostea adevereşte acest lucru ca amar şi dezgustător".

Darurile acestei minunate forţe divino-umane ni le arată şi Sf. Ap. Pavel, cînd zice că „dragostea îndelung rabdă, se milostiveşte, nu pizmuieşte, nu se trufeşte, nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se întărîtă, nu se gîndeşte la rău, nu se bucură de nedreptate..." (I Cor. 13, 4—6).

Asemenea însuşiri ale dragostei creştine avîndu-le în vedere, cu deplină îndreptăţire Sf. Ioan Gură de Aur ne învaţă că dacă ea — dragostea — „ar fi cu îmbelşugare răspîndită între oameni, atunci n-ar mai fi nevoie nici de legi, nici de tribunale, nici de pedepse, nici de osîndă şi nici de altceva de acest fel, căci dacă toţi ar iubi şi ar fi iubiţi nimeni n-ar mai nedreptăţi pe altul cu ceva ci şi uciderile, şi luptele, şi războaiele, şi furturile, şi lăcomiile şi, în sfîrşit, toate relele ar fi scoase dintre oameni".

În lumina acestor cîtorva consideraţii înţelegem mai bine temeinicia predicii bătrîneţelor Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan, ca şi replica sa că împlinind porunca dragostei ne este de ajuns, ceea ce, mai tîrziu, va exprima şi Fericitul Augustin prin cuvintele: „Iubeşte, şi fă ce vrei!".

*

Predica ultimilor ani ai Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan are o negrăită actualitate şi astăzi, cînd primejdii catastrofale ameninţă însăşi existenţa vieţii pe planeta noastră. Cauzele nu sînt în afara voinţei oamenilor, din care motiv şi găsirea căilor de depăşire a primejdiilor şi neajunsurilor care planează asupra omenirii rezidă tot în voinţa şi capacitatea lor de gîndire şi acţiune.

Una din aceste căi este şi acest „foc" sacru adus de Iisus-Domnul nostru cu dorinţa de a arde cît mai puternic în lume (cf. Luca 12, 47), este şi această dragoste care are darul de a netezi căile spre pace, spre înţelegere, spre într-ajutorare, spre armonia dintre oameni şi popoare.

De aceea Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan ne îndeamnă cu tărie şi pe noi: „Copiii mei, iubiţi-vă unul pe altul!".

Arhid. *Gh. Papuc*

Pîine pentru suflet

„Între voi să nu fie aşa"

(Matei 20, 26)

După a treia vestire a patimilor Sale, Iisus Hristos — Domnul nostru, a chemat pe Apostoli şi le-a spus: „Ştiţi că ocîrmuitorii neamurilor domnesc peste ele şi cei mari le stăpînesc. Între voi să nu fie aşa, ci cel care dintre voi va vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru. Şi care dintre voi vrea să fie întîiul să vă fie vouă slugă. După cum şi Fiul Omului n-a venit să i se slujească, ci ca să slujească el şi să-şi dea viaţa răscumpărare pentru mulţi" (Matei 20, 25—28).

În aceste cuvinte Mîntuitorul a arătat clar că afirmarea autorităţii şi lupta pentru întîietate — care de altfel sînt nişte porniri firesti ale oamenilor — în Biserică se ajung după alte principii decît cele obişnuite. „Împărăţia lui Dumnezeu nu este din lumea aceasta" (Ioan 18, 36), dar ea trăieşte în lume nu pentru ca să stăpînească lumea, ci ca să-i slujească.

Slujitorii ei — în orice treaptă ierarhică s-ar afla — nu se pot purta ca nişte suverani, ca nişte stăpîni care poruncesc, pe care oamenii sînt datori să-i asculte necondiţionat şi să-i urmeze. A încerca o asemenea metodă în pastoraţie într-o parohie ar însemna să nesocotim avertismentul Mîntuitorului: „Cel ce vrea să fie mare să fie tuturor slugă".

De ce să nu o spunem. Preotul este ispitit uneori de pornirea de a fi socotit cel dintîi sau cel mai mare într-o parohie.

De multe ori e îndemnat de firea lui sau de împrejurări să conducă în mod autocrat, să poruncească şi să conducă după bunul său plac. El apare uneori în ipostaza de poruncitor, neţinînd seama de dorinţa credincioşilor de a fi şi ei părtaşi la conducerea treburilor bisericeşti. Felul acesta de a conduce o parohie este cu totul contrar învăţăturii lui Iisus. Evanghelia ne arată cu totul un alt fel de afirmare a autorităţii în Biserică.

Pe bună dreptate se spune că preotul nu poate conduce pe credincioşi dacă nu ştie mai întîi să-i asculte.

Autoritatea preotului este înainte de toate o autoritate teonomă, adică vine de la Dumnezeu. Ea se obţine prin împlinirea voii lui Dumnezeu, prin umblarea în „legea Domnului". Credincioşii cinstesc pe preot în măsura în care văd în el un „om al lui Dumnezeu". Puterea preotului este de la Dumnezeu. Mîntuitorul Hristos a dat-o Sfinţilor Apostoli, zicîndu-le: „Datu-mi-s-a toată puterea în cer şi pe pămînt, deci mergînd învăţaţi toate neamurile şi le botezaţi în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh" (Matei 28, 18—20).

În aceste cuvinte trebuie să vedem trei laturi şi aspecte ale întîietăţii şi puterii slujitorului altarului.

Întîi, este de remarcat faptul că puterea şi autoritatea în Biserică este dată de Dumnezeu. Nimeni nu-şi poate lua de la sine această putere. Ea nu este meritul celui ce o are, este un dar de la Dumnezeu. Deci nimeni să nu se laude că o are. Sfîntul Apostol Pavel spune despre sine: „Prin darul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt". Preotul este „administrator al tainelor lui Dumnezeu".El trebuie să le săvîrşească cu mare credinţă şi evlavie, cu spirit de răspundere în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor. „Cele sfinte trebuiesc săvîrşite cu sfinţenie".

În al doilea rînd, el trebuie să transmită puterea care a primit-o şi altora. Ea nu este numai pentru sine. Lumina nu se pune sub obroc. „Lumina lui Hristos luminează tuturor". Ea nu e numai un monopol pentru cineva. Preotul este luminător, după cuvîntul lui Iisus: „Voi sînteţi lumina lumii".

În al treilea rînd, purtătorul acestei misiuni trebuie să aibă mereu conştiinţa vie că Hristos-Domnul este prezent cu el. Tot ce lucrează el pentru mîntuirea şi luminarea credincioşilor este în numele şi cu puterea lui Iisus Hristos. Această conştiinţă a prezenţei lui Hristos în noi şi prin noi este de mare însemnătate pentru păstrarea demnităţii şi autorităţii preoţeşti. Hristos este cel ce ne dă această putere şi ne ajută să slujim lumii după chipul în care El a slujit-o, prin jertfa Sa.

Mîntuitorul Hristos este *izvorul* autorităţii şi *modelul* după care sîntem chemaţi să slujim oamenilor. El a spus la Cina cea de Taină: „Cine este mai mare: Cel ce stă la masă, sau cel care slujeşte?... Iar eu sînt în mijlocul vostru ca unul ce slujeşte" (Luca 22, 27).

După învăţătura creştină cinstea şi întîietatea sînt determinate de slujire, de capacitatea de dăruire pentru binele oamenilor, de slujirea binelui lor vremelnic şi veşnic.

Acest fel de slujire, în numele iubirii de oameni a lui Hristos, ne dă asemănarea cu El. Prin slujirea semenilor nu ne micşorăm demnitatea. Dimpotrivă, ea creşte cum creşte arborele care are rădăcinile adînc înfipte în pămînt. Prin slujire sîntem „împreună lucrători ai lui Dumnezeu" (I Cor. 3, 9) la zidirea cea nouă a lumii spre desăvîrşire.

Legătura dragostei dintre preot şi credincioşi este chezăşia propăşirii tuturor.

Acolo unde este colaborare şi bună înţelegere se înscriu înfăptuiri însemnate în viaţa parohiilor; acolo se văd roadele credinţei noastre străvechi. Acolo fiecare credincios se simte părtaş şi bucuros că şi el a putut contribui cu ceva la înnoirea bisericii.

Experienţa pastorală ne arată că roadele activităţii într-o parohie sînt pe măsura armoniei şi colaborării între toate mădularele, acolo unde slujirea se face nu spre lauda unuia sau a altuia, ci spre mărirea lui Dumnezeu.

Părintele VASILE

Ierurgiile şi semnificaţia lor pentru viaţa creştină

Alături de Sf. Taine, ca mijloace indispensabile pentru mîntuire, Sf. Biserică încă de la începuturile ei a instituit şi rînduit şi alte lucrări, acte sau slujbe sfinte, pe temeiul puterii date ei de către Mîntuitorul şi urmînd însuşi exemplul Lui, prin care ea binecuvintează şi sfinţeşte persoane omeneşti, locuri sau lucrări necesare pentru cultul divin sau folositoare vieţii omeneşti. Acestea sînt *ierurgiile*, cuvîntul grecesc ierurgie însemnînd lucrare sfîntă.

Ierurgiile sînt deci slujbe bisericeşti pentru binecuvîntarea şi sfinţirea omului în diferite momente şi împrejurări din viaţa lui, precum şi pentru binecuvîntarea şi sfinţirea naturii înconjurătoare şi a diferitelor lucruri sau locuri de folos omului. Unul din motivele pentru care Biserica a instituit ierurgiile este că păcatul primilor oameni, răsfrîngîndu-se şi asupra naturii (Rom. 8, 20), a adus stricăciune şi nefericire nu numai asupra vieţii omeneşti, ci a tulburat şi armonia naturii precum şi a legăturii ei cu omul, cu toate că toate cele create — aşa cum au ieşit din mîinile Creatorului — „erau bune foarte" (Gen. 1, 31). După păcatul strămoşesc întreaga fire suferă fiindcă a fost supusă stricăciunii odată cu sentinţa dată de Dumnezeu lui Adam: „...blestemat va fi pămîntul pentru tine!... Spini şi pălămidă îţi va rodi el... Întru sudoarea feţii tale îţi vei mînca pîinea ta..." (Gen. 17—19). Acesta este motivul pentru care întreaga fire suspină şi doreşte să fie slobozită din robia stricăciunii şi să se bucure şi ea de „libertatea măririi fiilor lui Dumnezeu": „Căci făptura s-a supus deşertăciunii nu de voie, ci pentru cel ce a supus-o, spre nădejdea că şi făptura însăşi se va slobozi din robia stricăciunii spre libertatea măririi fiilor lui Dumnezeu" (Rom. 8, 20—21).

Luînd fire omenească în propria Sa persoană divină, sfinţind-o şi îndumnezeind-o, Mîntuitorul a lăsat Apostolilor Săi puterea de a sfinţi firea înconjurătoare, de a o sustrage de sub influenţa celui rău şi de a o aşeza din nou sub binefacerile harului divin, spre slava lui Dumnezeu şi spre folosul omului. Astfel putem înţelege de ce Biserica a instituit unele dintre ierurgii: spre a scoate natura înconjurătoare de sub puterea celui rău şi a-i da strălucirea şi armonia pe care a avut-o la început.

Instituind ierurgiile, Biserica a urmat exemplul Mîntuitorului Hristos, care a binecuvîntat copiii (Matei 19, 15), a binecuvîntat pîinile şi peştii (Matei 14, 9; 15, 36), a săvîrşit vindecări minunate şi a scos demoni din cei îndrăciţi (Marcu 3, 22; 9, 38; 16, 17; Matei 8, 28 şi urm.; Luca 8, 31 urm. etc.), a poruncit apostolilor să binecuvinteze casele în care vor fi primiţi (Matei 7, 22; 10, 12; Marcu 6, 7; 6, 13 etc.). Sfînta Scriptură ne dă numeroase temeiuri pentru săvîrşirea ierurgiilor, unul dintre cele mai semnificative fiind următorul: „Pentru că toată făptura lui Dumnezeu este bună şi nimic nu este de lepădat dacă se ia cu mulţumită, căci se sfinţeşte prin cuvîntul lui Dumnezeu şi prin rugăciune" (I Tim. 4, 4—5).

Unele ierurgii se fac împreunate cu Sf. Taine, de regulă premergînd acestora (rînduielile premergătoare Botezului din care fac parte exorcismele; logodna premergătoare Cununiei; sfinţirea untdelemnului de la începutul rînduielii Sf. Maslu), în timp ce altele se săvîrşesc ca slujbe independente (sfinţirea Mirului, sfinţirea apei, slujba înmormîntării, a parastasului, hirotesiile, tunderea în monahism, sfinţiri de obiecte şi locuri).

În mod obişnuit ierurgiile se împart în: *Exorcisme*, care sînt slujbe pentru slobozirea oamenilor şi a naturii de sub puterea celui rău; 2. *Binecuvîntări*, care se fac pentru dobîndirea de ajutor dumnezeiesc în necazuri şi nevoi, şi 3. *Sfinţiri* sau *consacrări*, prin care unele persoane, lucruri sau locuri se scot din întrebuinţarea comună, destinîndu-se pentru scopuri sfinte, legate de cultul divin.

Deşi după aspectul lor exterior ierurgiile se aseamănă cu Sf. Taine, totuşi se deosebesc de acestea prin următoarele caracteristici:

Ierurgiile sînt instituite de Biserică, pe cînd Sf. Taine de către Mîntuitorul Hristos. Din acest motiv, atît numărul cît şi rînduiala lor pot fi schimbate de Biserică, în raport cu nevoile credincioşilor.

2. Prin ierurgii se binecuvintează şi sfinţeşte întreaga creatură, în centrul căreia se află, în timp ce Sf. Taine se împărtăşesc numai oamenilor vii;

3. Ierurgiile nu împărtăşesc primitorilor har sfinţitor, ci numai ajutor sau daruri de la Dumnezeu, care pot fi numite har numai în sensul cel mai general, dacă numim har tot ceea ce creştinul primeşte în dar de la Dumnezeu. În schimb, Sf. Taine împărtăşesc har sfinţitor sau mîntuitor, precum şi haruri specifice fiecărei taine;

4. Ajutorul dumnezeiesc sau

Arhid. prof. *Ioan Zăgrean*

(Continuare în pag. a 4-a)

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Marţi, 13 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Episcopul sufragan anglican Ambrose Weekes de Gibraltar — Anglia, însoţit de Excelenţa Sa D-l Paul Cecil Henry, Ambasadorul Marii Britanii la Bucureşti, de David Woods, secretar I al Ambasadei, şi de rev. anglican Robert Braun, preotul Bisericii anglicane din Bucureşti.

A fost de faţă P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul.

— P. F. Patriarh Iustin a primit pe preotul ortodox Ignace Peckstadt, de la biserica „Sf. Andrei" din Gent — Belgia, aparţinînd Patriarhiei de Constantinopol.

— *Marţi, 20 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit vizita de rămas bun a Excelenţei Sale D-lui Hans E. Sköld, ambasadorul Suediei la Bucureşti, împreună cu soţia, care a fost reţinut la masa de prînz.

Au fost de faţă: P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul şi P. C. pr. Alexandru Ciurea, profesor onorar.

— *Joi, 29 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Prof. Dr. Wilhelm Nyssen, profesor la Universitatea Catolică din Köln — R. F. G.

— *Vineri, 30 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Prof. Jan d'Ward, coordonatorul traducerilor biblice pentru Europa al Societăţilor biblice unite. A fost de faţă P. Cuv. arhim. Bartolomeu Anania, directorul Institutului Biblic.

— *Miercuri, 5 mai* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Samuel E. Fry, ministru consilier al Ambasadei S. U. A. la Bucureşti, însoţit de Judith Buncher, secretar II al Ambasadei.

A fost de faţă P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul.

— *Vineri, 21 mai* — P. F. Patriarh Iustin, însoţit de PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul, a luat parte la recepţia oferită de Eminenţa Sa D-l Moses Rosen, cu ocazia vizitei în ţara noastră a delegaţiei Congresului Mondial Evreesc, condusă de Preşedintele Edgar Bromfman.

— *Luni, 24 mai* — P. F. Patriarh Iustin, însoţit de P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovişteanul, a luat parte la recepţia oferită de Ambasada R. F. Germania, cu prilejul celei de a 33-a aniversări a proclamării Constituţiei R. F. G.

— *Joi, 27 mai* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Nico Wegter, membru al Biroului Executiv al Partidului „Democraţii-66", din Olanda, secretar al partidului, împreună cu Cornelia Moolhnigren-Fase, membru al Biroului Executiv al Partidului „Democraţii-66".

La primire au luat parte: PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

— Între 8—11 iunie 1982, Î.P.S. Mitropolit Antonie a participat la Budapesta la Consultaţia membrilor Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor cu Bisericile din ţările răsăritene care vor lua parte la Adunarea Generală de la Vancouver (1983). Din partea Bisericii Ortodoxe Române a mai fost prezent la Consultaţie P. S. Episcop Epifanie Norocel al Buzăului.

— La a doua sesiune a Comisiei mixte de dialog între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică, care a avut loc între 30 iunie—6 iulie 1982 la Schloss Fürstenried de la München, a participat Î. P. S. Mitropolit Antonie însoţit de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae.

— Ca şi în alte multe Duminici după instalarea în fruntea Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropoliei Ardealului, Duminică, 11 iulie 1982, Î. P. S. Mitropolit Antonie a predicat în cadrul Sf. Liturghii care s-a săvîrşit în catedrala mitropolitană din Sibiu.

Înalt Prea Sfinţia Sa a făcut, cu acest prilej, o informare asupra celei de a doua sesiuni a Comisiei mixte de dialog între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-catolică ce s-a ţinut la München (R. F. G.) la începutul lunii iulie a. c., în continuare insistînd asupra credinţei creştine luminate şi falselor credinţe religioase.

— La cursurile de vară organizate de unele Biserici din Europa participă în acest an şi unele cadre didactice de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu: P. C. pr. prof. Dumitru Abrudan, prorector al Institutului, la Beçanson (Franţa); P. C. pr. prof. Ioan Ică şi P. C. diac. lector Dorin Oancea la Regensburg, iar P. C. pr. prof. Mircea Păcurariu la Tübingen (R. F. Germania).

— Duminică, 11 iulie 1982, a avut loc sfinţirea bisericii din parohia Ruja, prot. Agnita, biserică renovată şi îmbrăcată în haină picturală prin grija preotului paroh A. Rebegel şi a vrednicilor credincioşi din această parohie.

Din încredinţarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, biserica a fost sfinţită de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul, însoţit de la Sibiu de P. C. pr. prof. S. Şebu, diaconi şi un grup de studenţi teologi.

A participat şi preotul evanghelic luteran din localitate, Auner, care a luat şi cuvîntul.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ŞI CLUJULUI

— La invitaţia Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Teofil, în 13 mai 1982, D-l prof. Dr. Iosif Constantin-Drăgan, Preşedintele Fundaţiei Europene Drăgan din Roma, aflîndu-se în Cluj-Napoca cu prilejul unor cursuri post-universitare, a făcut o scurtă vizită la Centrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

Întrevederea s-a desfăşurat într-o atmosferă deosebit de cordială.

— Duminică, 23 mai 1982, a avut loc resfinţirea bisericii înnoite din parohia Dezmir, prot. Cluj, eveniment de seamă în viaţa credincioşilor din această parohie, în frunte cu preotul lor Ovidiu Petrea.

Slujba rînduită unor astfel de prilejuri ca şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Î. P. S. Arhiepiscop Teofil, însoţit fiind de la Cluj-Napoca de P. C. vicar I. Baciu, P. C. inspector eparhial P. Varga şi alte persoane.

Au vorbit cu acest prilej P. C. prot. T. Man, C. pr. O. Petrea, cuvînt de învăţătură rostind la sfîrşitul Sf. Liturghii Î. P. S. Arhiepiscop Teofil.

— În 26 mai 1982, Centrul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului a fost vizitat de D-l B. B. Beach din S. U. A., însoţit de D-l Timis Alexandru, Preşedintele Conferinţei Adventiste Cluj şi D-l Dumitru Popa, Preşedintele Cultului Adventist din R. S. R.

— În 5 iulie 1982, Centrul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului a fost vizitat de Dam. Jean Gribomont, călugăr al Ordinului Sfîntului Benedict din Roma, Director al Comisiei pontificale pentru revizuirea Vulgatei, însoţit de D-l I. Dumitru-Snagov.

Întrevederea dintre oaspete şi Î. P. S. Arhiepiscop Teofil s-a încheiat printr-o scurtă însemnare în Cartea de aur a Arhiepiscopiei, în care distinsul oaspete a elogiat credinţa şi bunele tradiţii ale poporului român.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

—In 3 iulie 1982, pr. prof. univ. Dr. Jean Gribomont din Roma, preşedintele Comisiei pontificale pentru revizuirea textului Vulgatei — invitat al Academiei Române, a fost oaspetele P. S. Episcop Emilian.

— În 4 iulie 1982, P. S. Episcop Emilian al Alba Iuliei a săvîrşit sfinţirea noii biserici din parohia Henig, protopopiatul Alba Iulia, eveniment care a lăsat frumoase amintiri în sufletele credincioşilor din Henig şi jur.

— În 9 iulie 1982, P. S. Episcop Emilian a vizitat parohia Ciceu, prot. Miercurea Ciuc, unde capela este în lucru iar în parohia Bălan construcţia bisericii este în faza finală.

— În 10 iulie 1982, P. S. Episcop Emilian a vizitat şantierele din parohiile Sîndominic şi Izvorul Mureş, apoi şantierul de la Mănăstirea Sf. Ilie din Topliţa, precum şi alte parohii din părţile locului.

CONSULTAŢIE ORTODOXĂ LA KIEV

În seria întrunirilor pregătitoare pentru cea de a VI-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, care va avea loc la Vancouver (Canada) în vara anului viitor, s-a înscris şi Consultaţia Bisericilor Ortodoxe şi a Bisericilor Vechi Orientale cu tema: „O dezvoltare dreaptă pentru plenitudinea vieţii: o abordare ortodoxă", care a avut loc la Kiev între 22—30 iunie 1982.

Consultaţia organizată de către Comisia Consiliului Ecumenic al Bisericilor pentru Participarea Bisericilor la Dezvoltare a fost prezidată de Eminenţa Sa Mar Dinkha IV, Catolicos-Patriarh al Bisericii Asiriene a Răsăritului şi de Î. P. S. Vladimir, Arhiepiscop de Krasnodar şi Kuban.

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată la întrunirea de la Kiev de pr. asist. Dr. Viorel Ioniţă de la Institutul Teologic din Bucureşti şi de asist. Aurel Jivi de la Institutul Teologic din Sibiu.

Tema principală a Consultaţiei a fost dezbătută în sesiuni plenare în care au fost prezentate referate de către: Pr. George Tsetsis (Patriarhia Ecumenică — C. E. B.), Dr. Julio de Santa Ana (C. E. B.), pr. prof. Dr. Stanley Harakas (Arhiepiscopia Ortodoxă Greacă a Americii de Nord), Arhiepiscop Johann Ananiashvili (Biserica Ortodoxă a Georgiei) şi Mitropolit Geevarghese Mar Osthathios (Biserica Ortodoxă Siriană a Răsăritului — India). Dezbaterile s-au purtat şi în cadrul a trei grupe de discuţii care s-au concentrat asupra: „Teologiei dezvoltării", „Macrodiaconiei" şi „Microdiaconiei". Discuţiile din grupa a treia au fost conduse de către asist. Aurel Jivi.

În timpul Consultaţiei a avut loc şi o *masă rotundă* cu tema „Confruntările situaţiei mondiale şi responsabilitatea Bisericilor" la care au participat: Acad. Oleg Tarnovski (U.R.S.S.), pr. prof. Stanley Harakas (S.U.A.), prof. George Bebawe (R. A. Egipt) şi asist. Aurel Jivi (R. S. România). Discuţiile au fost conduse de Dr. Julio de Santa Ana, Directorul Comisiei pentru Participarea Bisericilor la Dezvoltare.

La sfîrşitul Consultaţiei a fost alcătuit un raport despre conţinutul discuţiilor întrunirii de la Kiev şi o serie de recomandări care vor fi comunicate Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi Bisericilor Ortodoxe.

Ierurgiile şi semnificaţia lor pentru viaţa creştină

(Continuare din pag. a 3-a)

darurile primite prin ierurgii nu sînt necesare sau indispensabile pentru mîntuire, dar ele îi uşurează creştinismului dobîndirea ei, putînd ajunge mai uşor la desăvîrşire;

5. Eficacitatea ierurgiilor depinde de starea morală a săvîrşitorului şi primitorului, pe cînd Sf. Taine lucrează în mod necesar asupra celor ce le primesc („ex opere operato", adică prin însăşi săvîrşirea lucrării).

Cu toate acestea, ierurgiile nu sînt nici simple simboale referitoare la anumite adevăruri de credinţă sau făgăduinţe, nici numai simple rugăciuni pentru nevoile credincioşilor, ci sînt mijloace reale de dobîndire a ajutorului dumnezeiesc pentru cei ce le primesc cu pregătire morală corespunzătoare: conştiinţa păcătoşeniei, dorinţa după ajutor divin, credinţa în eficacitatea lor şi dragoste faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele.

Ierurgiile exercită asupra primitorilor o puternică influenţă psihologică şi morală. Ele deşteaptă şi întreţin în credincioşi conştiinţa solidarităţii omului cu întreaga făptură. Binecuvîntarea omului în diferite momente ale vieţii, precum şi binecuvîntarea şi sfinţirea naturii şi a lucrurilor întăreşte în creştin convingerea că lucrarea Duhului Sfînt de binecuvîntare şi sfinţire prin Biserică cuprinde întreaga creatură, care împreună cu omul suspină şi aşteaptă izbăvirea (Rom. 8, 21—22). Prin varietatea conţinutului lor din ectenii şi rugăciuni, ierurgiile dispun sufletele credincioşilor spre o mai strînsă legătură cu Dumnezeu, trezind în sufletele acestora nădejde, evlavie, încredere, tărie şi răbdare în încercările vieţii, precum şi convingerea că prin ajutorul lui Dumnezeu vor putea birui toate greutăţile.

Prin varietatea şi bogăţia lor, ierurgiile fără a fi indispensabile pentru mîntuire aşa cum sînt Sf. Taine, revarsă asupra celor ce le primesc cu credinţă ajutor, binecuvîntare şi daruri de la Dumnezeu, iar primirea lor cu vrednicie nu numai că întăreşte forţele morale ale creştinului în drumul spre desăvîrşire, dar face ca roadele harului Sfintelor Taine să sporească în mod continuu în credincioşi.

Continuitate geto-dacică . . .

(Continuare din pag. 1)

tatea legăturilor acestora cu lumea romano-bizantină.

O menţiune deosebită trebuie acordată vestigiilor creştine. Viabilitatea creştinismului nord-dunăbian s-a datorat romanităţii locale şi legăturilor sale permanente cu romanitatea sud-dunăreană, de unde se alimenta cu elemente cultural-religioase.

Pe meleagurile arădene, vestigii creştine s-au descoperit la Lipova (opaiţ roman de bronz în formă de peşte), Pecica (cataramă de tip Sucidava), Chişineu-Criş, Vladimirescu (semne folosite ca marcă de olar în formă de cruce, imprimate pe fundul unor vase) etc.

Remarcabile sînt, sub aspectul mărturiei privind evoluţia zonei arădene în sec. VI—IX, descoperirile arheologice de la Felnac, Arad-Vladimirescu, Zăbrani, Chişineu-Criş, ş. a. Ele reliefează societatea românească la sfîrşitul primului mileniu d. Hr., în acest colţ de ţară, precum şi saltul ei spre feudalizare şi constituire de formaţiuni politice statale.

Evoluţia ascendentă a societăţii băştinaşe de pe meleagurile arădene, ca de altfel într-o mare parte a Transilvaniei, a fost favorizată şi de prăbuşirea hanatului avar, distrus de Carol cel Mare la anul 796. Cu toate că acest hanat îşi avea centrul în Cîmpia Pannoniei, el a exercitat o înrîurire negativă asupra unei părţi a Transilvaniei, prin intermediul „sistemului tributar".

Intervenţia hanului bulgar Krum (802—814) împotriva resturilor avarilor a contribuit la eliminarea lor definitivă pe seama istoriei. Ea însă nu atinge zona arădeană.

Dar în legătură cu această campanie, unii istorici (Engel, Fessler, L. Böhn etc.), din interese politice, susţin teza nefondată istoric, potrivit căreia Krum, la anul 812 d. Hr., ar fi adus de la Adrianopol vreo 12 000 de oameni împreună cu episcopul lor ortodox, pe care i-a colonizat în teritoriul Tisa-Mureşul Inferior. O asemenea localizare nu-şi găseşte confirmarea nici arheologic, dar nici în izvoarele scrise bulgare şi bizantine contemporane.

Căderea hanatului avar, ca şi relativa atmosferă de pace ce domneşte în Europa centrală în prima parte a sec. al IX-lea, constituie factorii externi care alături de dezvoltarea internă a societăţii româneşti din sec. VIII—IX, conduc la apariţia, în ultima treime a veacului IX, a unor formaţiuni statale de mărimea voievodatelor lui Glad (Vlad) şi Menumorut (Marot), care au inclus în cadrul lor şi zona arădeană.

Descoperirile arheologice şi numismatice, toponimia şi hidronimia, ca şi izvoarele scrise (Priscus din Panion, sau Iordanes), confirmă cu claritate că locuitorii băştinaşi ai meleagurilor arădene au vieţuit permanent pe aceste teritorii, organizîndu-şi o viaţă economico-socială şi politică proprie şi intrînd în contact cu seminţiile barbare, care au trecut valuri, valuri, peste spaţiul românesc.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |